

บทที่ ๔

การแจ้งกรรวิธีของฝรั่งเศสในคาบสมุทรอินโดจีน

- สังเกตการแข่งขันระหว่างฝรั่งเศสและอังกฤษในการแผ่อาณานิคม
- การขยายตัวทางการค้าของอังกฤษในเอเชีย
- ลักษณะการขยายตัวของฝรั่งเศสในญวน
 - ก. การปฏิบัติการซึ่งมีจุดมุ่งหมายทางศาสนา
 - ข. การปฏิบัติการซึ่งมีจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจ
 - ค. การปฏิบัติการซึ่งมีจุดมุ่งหมายทางการเมือง เพื่อฟื้นฟูเกียรติภูมิของฝรั่งเศส

อังกฤษขยายตัวเข้าไปในพม่า จึงเผชิญกับฝรั่งเศสซึ่งประสงค์จะยึดพม่าเป็นที่มั่นเพื่อเข้าแทรกแซงอินเดียของอังกฤษ ฝรั่งเศสดำเนินนโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่ออังกฤษด้วยการช่วยเหลือรัฐต่าง ๆ ในอเมริกาให้ต่อสู้กับอังกฤษด้วย ในขณะเดียวกัน นายพล เคอ ซูฟรอน (Admiral de Suffren) และ ชาลส์ แคสแตลโน เคอ บุซซี (Charles Castelnau de Bussy) พยายามชักชวนกษัตริย์ฝรั่งเศสให้เห็นว่า ฝรั่งเศสควรผนอทธิพลเข้าไปในพม่ามากกว่าในอินเดีย เพื่อจะยึดพม่าเป็นฐานทัพสำหรับโจมตีอังกฤษต่อไปใน พ.ศ. ๒๓๖๖ เคอ บุซซี จึงได้รับมอบหมายให้ไปทำสัญญาการค้ากับพม่า แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ยิ่งไปกว่านั้นกองทัพเรืออันมีประสิทธิภาพของอังกฤษสามารถทำให้ฝรั่งเศสยุติการเข้ามามีบทบาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เป็นเวลาอีกหลายปี^{๑๐}

หลัง พ.ศ. ๒๓๘๓ ไปแล้ว อังกฤษพยายามอย่างขยันที่จะขยายตัวเข้าไปในพม่า ก่อนหน้านั้น คือ ใน พ.ศ. ๒๓๗๘ เซอร์ จอห์น ชอร์ (Sir John Shore) ผู้สำเร็จราชการอังกฤษที่อินเดียส่งร้อยเอก ไมเคิล ซิมส์ (Captain Michael Symes) มาเจรจากับกษัตริย์พม่า ซึ่งยอมให้ขุดเส้นทางการค้าของอังกฤษมีที่พำนักในร่างกุ้งได้ แต่ปฏิเสธการที่จะเปิดท่าเรือไม่ให้เรือฝรั่งเศสเข้า ตามคำเรียกร้องของอังกฤษ ส่วนปัญหาที่ยังตกลงกันไม่ได้ คือ ปัญหาเรื่องพรมแดนของพม่าที่ประชิดอยู่กับอินเดียของอังกฤษ ในที่สุดพม่าและอังกฤษทำสงครามกันครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๓๗๗ - ๒๓๗๘ ครั้งที่สองใน พ.ศ. ๒๓๘๕ - ๒๓๘๖ ทำให้อังกฤษได้พม่าครองล้างไว้ในอำนาจ^{๑๑}

ในรัชสมัยของพระเจ้ามินดง (Mindon Min พ.ศ. ๒๓๘๕ - ๒๔๒๑) รัฐบาลอังกฤษที่อินเดียพยายามควบคุมนโยบายต่างประเทศของพม่า ตามสนธิสัญญาที่ทำใน พ.ศ. ๒๔๑๐ นั้น เรียกกสไฟ้อังกฤษมีสิทธิแล่นในลำน้ำอิรวดีถึงเมืองพะโม^(๑) พระเจ้ามินดงได้ทรงดำเนินนโยบายทางการทูตคล้ายคลึงกับพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือการพยายามจะมีสัมพันธภาพทางการทูตกับสหรัฐอเมริกา อิตาลี และฝรั่งเศส ความสัมพันธ์ระหว่าง

(๑) เส้นทางกองคาราวานค้าขายของพวกจีน เริ่มต้นที่เมืองนี้

อังกฤษและมาว้างถึงเปรียบมากขึ้น โดยเพราะอย่างยิ่งถึงแก่กัน พ.ศ. ๒๔๐๓ เมื่ออังกฤษต้องการครอบครองหนทางเข้าสู่น่านน้ำ หลังจากที่จะสำรวจทะเล - การนีเวร์ (Lagrée - Garnier) ของฝรั่งเศสได้เกิดเส้นทางสำรวจแม่น้ำโขงเพื่อหาทางไปสู่จีนได้ใน พ.ศ. ๒๔๐๐ และ พ.ศ. ๒๔๐๑ การปฏิบัติภารกิจของจอห์น ดูปุยส์ (Jean Dupuis) และการนีเวร์ที่อ่านจบเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๕ และการที่ผู้แทนฝรั่งเศสไปเขียนเป็นบรรณานุกรมกับคณะเสนาบดีในมิชิแกน เกี่ยวกับการมีสิทธิอยู่กับชาวฝรั่งเศสและชาติอื่นทางไปแม่น้ำและเลยเป็นจำนวนมากทำให้อังกฤษหวาดระแวงและเปลี่ยนแปลงนโยบายกลายเป็นไม่เป็นมิตรกับพวกมันมากยิ่งขึ้น

ถึงแก่ พ.ศ. ๒๔๑๕ การเข้าถึงบริเวณของฝรั่งเศสโดยสมบูรณ์ของฝรั่งเศสได้เข้าไปแทรกซึมในดินแดนฝั่งทะเลอ่าวทั้งหมดและถึงทะเลสาบ กัมบ็ พ.ศ. ๒๔๒๒ เริ่มทำสัญญาทางการค้ากับฝรั่งเศสที่ปารีส ฝรั่งเศสส่งกงสุลชื่อ ฮาส (Hass) มาในทะเลในเพื่อเจรจาขานนี้เกี่ยวกับนั้น ทางด้านอังกฤษนายกรัฐมนตรีกอร์ดอน โกลด์สโตน (Gladstone) ซึ่งไม่สนับสนุนจักรวรรดินิยมของอำนาจของใน พ.ศ. ๒๔๒๒ พวกกลองเรือเวทีก๊อ ลอร์ด ซอลส์เบอรี (Lord Salisbury) และ แรนดอล์ฟ เชอร์ชิลล์ (Randolph Churchill) มีอำนาจ อังกฤษจึงผนวกเข้าไว้ในอำนาจ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๒ ทั้งนี้เพื่อควบคุมการกระทำของฝรั่งเศส

สำหรับฝรั่งเศสนั้นในสมัยจักรวรรดินิยมเดือนที่ ๓ รัฐบาลฝรั่งเศสเริ่มสนใจเมืองกูราน (Tourane) ในเวียดนาม อย่างไรก็ตามก็มีการดำเนินการทางการทูตของมองกีวี่ ที่กรุงเฮก้าที่ท่าจอดและที่เว้ โกลดเกียรติภูมิของฝรั่งเศสไม่เพิ่มขึ้นมาก หลังสนธิสัญญาที่เขาสินฝรั่งเศสจึงเริ่มปฏิบัติการใหม่ในกูราน ในที่สุดก็ทำสนธิสัญญาฉบับ พ.ศ. ๒๔๐๘ กับราชสำนักเว้ ระบุให้ฝรั่งเศสได้กูรานได้ไว้เป็นอาณานิคม ประมาณ ๒๐ ปีต่อมาฝรั่งเศสก็ได้ตั้งเก็บและตั้งเป็นถิ่นในอารักขา หลัง พ.ศ. ๒๔๐๘ ฝรั่งเศสก็ไกลพยายามแผ่อิทธิพลเข้าไปในเขมรและลาว

ใน พ.ศ. ๒๔๒๘ อังกฤษซึ่งมีอำนาจในเวลานั้นก็แผ่อิทธิพลมาประชิดพรมแดนไทยแม่น้ำโขงจึงเป็นเส้นเขตแดนระหว่างลาวของฝรั่งเศสและรัฐเค็งตุง (Kengtung state) ที่คือแคว้นพม่า พ.ศ. ๒๔๒๘ บริเวณที่ขึ้นเคียงตะวันออกของอังกฤษคือตองกรอเกิลไม่เว้เกิดเสริมสัมพันธ์ไมตรี แลจกมุ่งหมายที่แท้จริงก็เพื่อลู่ทางฝรั่งเศสปฏิบัติการใน วนการหน้าไปเมืองไ

ที่จริงแล้วฝรั่งเศสได้พยายามเข้าแทรกแซงเหตุการณ์ในญวน ตั้งแต่เมื่อครั้งญวน
ฝ่ายเหนือและญวนฝ่ายใต้แย่งชิงอำนาจกัน แต่การแทรกแซงของฝรั่งเศสครั้งกล่าวนั้นไม่ได้ให้ผล
ที่เป็นเครื่องชี้ขาดประการใดแก่สิทธิของฝรั่งเศสในญวน ฝรั่งเศสเพียงแต่ให้ความช่วยเหลือใน
การสู้รบแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ขอความช่วยเหลือเท่านั้น ในระยะต่อมาผลงานของ เบอแซน (๑)
จึงแสดงให้เห็นลักษณะของจักรวรรดินิยมแบบฝรั่งเศส ที่แตกต่างไปจากจักรวรรดินิยมแบบอังกฤษ
หรือแบบพวกฮอลันดา การปฏิบัติการของเบอแซนเป็นการปฏิบัติการทั้งในศาสนา วัฒนธรรม
และการเมือง ในขณะที่อังกฤษและฮอลันดามุ่งหมายเข้าครอบครองควยจุมุ่งหมายทางการค้า ทั้งนี้
นั้นเมื่อฝรั่งเศสแผ่อิทธิพลมาทางเอเชีย ฝรั่งเศสจึงต้องเผชิญกับอิทธิพลทางการค้าของอังกฤษ
ซึ่งมีอำนาจเหนือพวกฮอลันดา นโยบายใด ๆ ก็ตามที่ฝรั่งเศสใช้เพื่อการแผ่จักรวรรดิของฝรั่งเศส
นั้น ฝรั่งเศสต้องคำนึงถึงอังกฤษในฐานะมหาอำนาจที่แข่งขันกับฝรั่งเศสเสมอไป

การขยายตัวทางการค้าของอังกฤษในเอเชีย

อังกฤษเป็นผู้นำทางการค้าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะอังกฤษไค้เงินเคียว
ครอบครอง ระยะเวลาบริษัทร้าการค้าของอังกฤษได้พยายามแผ่อำนาจเข้าแทรกซึมในจักรวรรดิโมกุล
ซึ่งกำลังเสื่อมลง โดยไค้เข้าครอบครองเมืองท่าสำคัญของอินเดียวไค้ตั้งแต่หลังพุทธศตวรรษที่ ๒๒

(๑) เบอแซน ได้รับการอบรมที่ Séminaire des Missions Etrangères ใน
ฝรั่งเศส เขาเดินทางมาอินโดจีนเมื่อ พ.ศ. ๒๓๐๔ ไค้ร่วมงานในวิทยาลัยของพวกมิชชันนารี
ที่ฮอนคาท (Hon - Dat) ในฮาเตียน ต่อมาพวกสลักจีนและเขมรไค้เผาที่พักของเขาเสีย
เขาต้องไปพำนักในอินเดียวมาเก่า ไทย เป็นครั้งคราว พ.ศ. ๒๓๑๔ เขาไค้คุ้นเคยกับองเชียงสือ
ซึ่งในขณะนั้นลี้ภัยมาอยู่ฮาเตียน ใน พ.ศ. ๒๓๓๐ เขากลับไปเยี่ยมฝรั่งเศส ไค้รับการต้อนรับ
จากพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๖ เป็นอย่างดี เขาเสนอแผนการณ์ให้รัฐบาลฝรั่งเศสช่วยเหลือองเชียงสือ
แต่ขณะนั้นฝรั่งเศสไม่มีเงินพอที่จะสนับสนุนการค้าเนินงานเช่นนั้นไค้ อย่างไรก็ตามในปีเดียวกันนั้น
ฝรั่งเศสไค้ทำสัญญากับองเชียงสือ มีความสำคัญว่า ฝรั่งเศสจะช่วยเหลือในเรื่อง เรือ คน
และอาวุธ เพื่อแลกกับสิทธิที่ฝรั่งเศสจะไค้ครอบครองเกาะ ปูลอคอนคอร และอ่าวคูราน

ต่อมาเมื่ออำนาจทางการค้าของพวกคริสตชนเสื่อมลง ในระหว่างนี้เองที่อังกฤษซึ่งมีบทบาทในทางการค้าเด่นมีมากขึ้น นอกจากนั้นยังมีอังกฤษซึ่งอนุภาคในบริเวณที่ใกล้เคียงกับบริเวณที่พวกบริษัทเกิดในทางแยกกลางที่ต่าง ๆ ได้ เจริญความเจริญขึ้นโดยเงินตราของพวกของเอกชนอังกฤษที่ดำเนินธุรกิจการค้าในอินเดีย ภายใต้เรือเดินสมุทรอินเดีย ด้วยเหตุนี้จึงมีอำนาจของอังกฤษที่การเจริญขึ้นของอินเดีย

อังกฤษซึ่งมีอิทธิพลเข้ามาในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ใน พ.ศ. ๑๖๘๖ ได้เกาะบอร์เนียว ใน พ.ศ. ๑๖๘๘ อังกฤษได้ประกาศเขตแดนในเขต Wellesley (Province Wellesley) เมื่อ พ.ศ. ๑๖๘๘ ว่าให้อังกฤษได้ควบคุมเส้นทางพาณิชย์ในเขตนี้ ในระยะเวลาที่ผ่านไป ก็ถึงอังกฤษได้ส่งเรือรบใน พ.ศ. ๑๖๙๖ อีกของเรือรบอังกฤษ เริ่มแผ่อิทธิพลเข้ามาในทางเหนือที่บริเวณทางการค้าของอังกฤษตั้งแต่หัวเมืองอินเดียมา

บริษัทอังกฤษได้ผูกขาดการค้าในดินแดนที่อังกฤษได้เข้าครอบงำในเข้ามาภายในดินแดนไทยเริ่มมีอิทธิพลกับบริษัทอินเดียอังกฤษ ซึ่งได้วางรากฐานที่มั่นคงตามแนวเส้นที่เส้นแวงและศูนย์ที่เส้นละติจูด พ.ศ. ๑๖๘๖ ถึงเส้นละติจูดนี้ในระหว่างที่การผูกขาดของอินเดียของอังกฤษการของบริษัทยังคงอยู่แยกแยะกันไว้ ที่รัฐแนวการค้าอินเดียในเขตไทยว่าบริษัทการค้าไทยเอเชีย ที่มีอิทธิพลผูกพันอำนาจในทางการค้าในระหว่าง พ.ศ. ๑๖๘๖ ถึง พ.ศ. ๑๖๘๖ จนกระทั่งพวกโปรตุเกสและพวกฮอลันดาได้เข้ามาครอบงำในเขตการค้าอินเดียภาคนี้ ซึ่งทำให้บริษัทการค้าของอังกฤษ กับ อังกฤษได้มีบทบาทการค้าภายในระหว่างทางทะเลเปิดเช่น เริ่มในดินแดนอังกฤษได้ประกาศการค้าทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และตั้งเขตการค้าภายในเวลาต่อมาของบริษัทยังคงอยู่ เริ่มที่การค้ากับจีนตามดินแดนที่อังกฤษได้เข้าไปภายในในที่สุดของภูมิภาคนี้ นอกจากนั้นยังเข้าไป ถึงหน้าที่จัดการหนึ่งที่ว่าบริษัทการค้าของอังกฤษในการที่บริษัทมีคุณสมบัติที่สมบูรณ์แล้วในดินแดนที่อังกฤษได้ประกาศในระหว่าง พ.ศ. ๑๖๘๖ ถึง พ.ศ. ๑๖๘๖ ถึงกับแห่งหัวเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การค้าที่รุ่งเรืองช่วยให้บริษัทการค้าของอังกฤษขยายเขตการค้า

อังกฤษขยายอิทธิพลการค้าจากเกาะไปจนถึงแผ่นดินใหญ่ของเกาะบอร์เนียว

สิงคโปร์ รวมเป็นหน่วยงานราชการซึ่งเรียกว่า Straits Settlements หน่วยงานการนี้จะ
ตั้งตัวมาได้เป็นศูนย์กลางของกิจการค้าของอังกฤษ สิงคโปร์ได้เป็นศูนย์กลางของการค้าภายใน
ระยะ ๓๐ ปีต่อมาด้วย

สมัยต่อมาสิงคโปร์จึงมีชื่อว่า "ซาดัน" นอกจากเป็นศูนย์กลางการค้าของภูมิภาค
จีนแล้ว สิงคโปร์ยังเป็นศูนย์กลางของสินค้าอังกฤษ เช่น ฝิ่น กล้วยไม้ และเครื่องเทศ เป็นต้น
และเป็นท่าเรือแห่งหนึ่ง นอกจากนี้สิงคโปร์ยังเป็นเมืองท่าที่ถึงลูกเรือสำเภาจากเมืองต่าง ๆ ใน
เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ด้วย

หลังจากอังกฤษได้พิชิตหมู่เกาะในแหลมมลายูประเทศสยามแล้ว อังกฤษได้ตั้งเมือง
จันทน์บุรีขึ้น เมื่อราว พุทธศักราช ๒๓๖๖ ตั้งศูนย์กลางการค้าที่จันทน์บุรี ตามจดหมายเหตุการค้าในสยาม
ไทย ในระยะเวลานี้เมืองจันทน์บุรีมีชาวจีนไปตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นอันมาก อังกฤษจึงเห็นได้ว่าได้เป็นโอกาส
อันดีแล้ว ที่จะตั้งเมืองขึ้นที่เมืองไทรบุรีในแหลมมลายู ซึ่งอยู่ทางใต้ของเมืองจันทน์บุรี
อยู่ในบริเวณที่เรียกว่า "เมืองขึ้น" ซึ่งเมืองขึ้นของอังกฤษ ในระยะเวลานี้

กิจการขยายตัวของเมืองขึ้น

ก่อนเป็นต้นแรกที่เมืองขึ้นซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองไทรบุรี การขยายตัวของเมืองขึ้น
ตามเมืองขึ้นต่าง ๆ ปรากฏเป็นความพยายาม ซึ่งแล้วแต่ความจำเป็นของระยะเวลาก่อนที่จะได้มีใน
ระยะนี้กล่าวได้เป็นทั่วถึงดังนี้

ก. การขยับขยายเมืองขึ้นของสยาม

ใน พ.ศ. ๒๓๖๖ เมืองขึ้นซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองไทรบุรี นอกจากเมืองขึ้นซึ่งตั้งอยู่ที่
หลังจากนั้นเมืองขึ้นซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองไทรบุรี ได้ขยายไป เช่น เมืองขึ้นที่เมืองไทรบุรี พ.ศ.
๒๓๖๗ พ.ศ. ๒๓๖๘ เมืองขึ้นซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองไทรบุรี เป็นเมืองขึ้นที่เมืองไทรบุรี
(Pho Hien) เมืองขึ้นซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองไทรบุรีตั้งอยู่ถึง ๕ ปี และกล่าวกันว่า เมืองขึ้นซึ่งตั้ง
ระยะนี้กล่าวได้ว่าได้ยกเข้าไปสู่การรวมกันของเมืองขึ้นต่าง ๆ ในเมืองไทรบุรี เป็น
การตั้งเมืองขึ้น พ.ศ. ๒๓๖๖ การขยายตัวของเมืองขึ้นที่เมืองไทรบุรีได้ขยายไป พ.ศ. ๒๓๖๗

ยุคทองของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งทำให้คริสตชนในยุโรปหันมา
ปรากฏอยู่ในรูปใหม่ คือ การดำเนินงานของคริสตชนในอเมริกาในอเมริกาถึง ถึงเรื่องปรากฏว่า
หลังจากเวลาอันสมควรซึ่งตามปกติแล้ว คริสตชนในอเมริกาไม่รู้จักพระเยซูคริสต์
ในเวลานั้น

ใน ค.ศ. ๑๔๖๐ อเล็กซานเดอร์ เดอ โรดส์ (Alexander de Rhodes)
ได้เขียนรายงานแบบย่อเกี่ยวกับศาสนาคริสต์ เขาได้เขียนถึงชีวิตของคริสตชนในอเมริกาซึ่งเห็นว่า
การเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในดินแดนของเขานั้นมีขึ้นโดยอิสระโดยไม่มีเรื่องใด ๆ เกี่ยว
ข้องกับโรมันคาทอลิกซึ่งเขาเห็นว่า คริสตชนในอเมริกาเป็นอิสระและมีความสุขมาก
จนเกินไป ถึงขั้นที่เขากล่าวว่า คริสตชนในอเมริกาเป็นอิสระและมีความสุขมาก
จนเกินไป ถึงขั้นที่เขากล่าวว่า คริสตชนในอเมริกาเป็นอิสระและมีความสุขมาก

การกระทำของโรดส์ได้ ทำให้เกิดความไม่พอใจแก่สมเด็จพระสันตะปาปาซึ่ง
ได้เขียนถึงสมเด็จพระสันตะปาปาในกรุงโรมว่า คริสตชนในอเมริกาเป็นอิสระและมีความสุขมาก
จนเกินไป ถึงขั้นที่เขากล่าวว่า คริสตชนในอเมริกาเป็นอิสระและมีความสุขมาก

ถึงขั้นที่สมเด็จพระสันตะปาปาได้ ให้ ค.ศ. ๑๕๓๐ ให้มีการตั้ง "สมาคมมิชชันนารี
ประเภทต่าง ๆ" (Société des Missions Etrangères) และให้ "อิมบิเตอร์"
นำทำเนียบงานทางมิชชันนารี คือ สมเด็จพระสันตะปาปา ลามเบตต์ เดอ ลา มอตต์ (Lambert de la Motte) และ
บาทหลวง ลานู (Laneau) ได้เขียนถึงสมเด็จพระสันตะปาปาในกรุงโรมว่า คริสตชนในอเมริกา
ได้ความสงบสุขและมีความสุขมาก ในระยะเวลาอันสั้นที่ผ่านไปมานี้เอง
เมืองของฝรั่งเศสในดินแดนเหล่านี้ ภายใต้พระอัครมุขนายกปัลลู (Pallu) จึงได้มี
ถึงขั้นที่สมเด็จพระสันตะปาปาได้ออกพระบัญชาของสมเด็จพระสันตะปาปา (Papal bull) เมื่อ ค.ศ. ๑๕๓๕
กำหนดให้ คริสตชนในอเมริกาเป็นอิสระและมีความสุขมาก

ถึงขั้นที่ในระยะเวลาอันสั้นซึ่งมีผลโดยนัยของงานที่กล่าวมาแล้วนั้น ถึง
ปรากฏว่าในสมัยเดียวกันนี้ ชาวฝรั่งเศสได้ให้สมเด็จพระสันตะปาปาเห็นว่า คริสตชนใน
อเมริกาอยู่กันอย่างมีความสุขและสงบสุข คริสตชนในอเมริกาเป็นอิสระและมีความสุขมาก

อย่างไรก็ตามเมื่อเวลาไล่ความหมายอย่างหนัก จนกระทั่งได้ใจช่วยหนีออกจาก
มือข้าฝรั่งเมื่อการรบมาที่ (Mascarene Islands) และคืนชีพ จักรหาเรือได้ ๒
ลำพร้อมทั้งอาวุธ กระสุนปืนกำลังหมดหมดไม่หลงไปสิ่งใด

จะเป็นไม่ว่าการกำเงินจ่ายของเบอบอร์นี้ถูกขูดขากง้างทางศาสนาและการเมือง
แต่หลังจากที่เรานำชีวิตแล้วรัฐบาลฝรั่งเศสไม่ได้รับทราบสาเหตุไป คณะพระบิชอปความไม่ได้รับ
และบิชอป ๆ ของสมัยใหม่ ฝรั่งเศสไม่ได้รับอิทธิพลใด ๆ ทางด้านการค้าหรือการเมือง เมื่อ
แสงสว่างและใบไม้จากสวนเบอบอร์ รัฐบาลฝรั่งเศสก็เลยยกของชีวิตข้าให้เข้าไปนั่น จักร
หาเรือที่ฝรั่งเศสมีท่าทีไม่ยอมเป็นปฏิปักษ์ต่อศาสนาชีวิตกลุ่มหนึ่งนั้น มีผู้นำที่ฝรั่งเศสเอง
เร้าให้รัฐบาลฝรั่งเศสให้กำลังทหารเข้ามายุ่งยง และมากับรัฐบาลที่ใดไม่สนใจถึงเหตุผล
ละเว้นขาด ว่าทำไมจึงไม่มีการเรือกลาง ๆ ของฝรั่งเศส ไปต่อวันต่อคืนไม่เหลือ เพราะเวลานี้
ผู้ใดเมืองและศาสนาที่เร้าให้ฝรั่งเศสให้ของศาสนาเมืองต่าง ๆ ก็ไม่อยู่ในอำนาจของฝรั่งเศส
แต่เดี๋ยวจึงไม่รับ นานัก ๒๒๓๓ ๒๒๓๓ ๒๒๓๓ เวลาเป็นของพวกที่จึงได้กับความสิ้นสูญซึ่งจาก
ชีวิตข้าที่จึงต้องการรักษาประเพณีทางศาสนา และจากนักการเมืองบางกลุ่มในประเทศ
ฝรั่งเศสเอง เพราะว่าความไม่ชอบของฝรั่งเศสที่มิได้ยอมเลี้ยวเหิงมาจนถึงกิจการไปของศาสนา
แต่มีผู้นำที่ประเพณีของศาสนาชีวิตกลุ่มนี้ เพราะเหตุที่กลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ที่จึงได้ความในทาง
ละเว้นขาด และรัฐบาลของฝรั่งเศสเมืองเบอบอร์

ฝรั่งเศสเมื่อเวลาไล่ความหมายอย่างหนัก เมื่อการไล่ความหมายอย่างหนัก
และเมื่อเป็นของศาสนา ชีวิตปฏิวัติทางศาสนา (July Revolution) และ (สมัยบิชอปกรรณ)
ยังไม่เป็นอันใด ๆ ความที่มีในต่างประเทศของฝรั่งเศสที่ฝรั่งเศสได้เข้ามา รบจนความถึงเวลาความที่
เวลาไล่ความหมายอย่างหนัก ๒๒๓๓ ๒๒๓๓ ๒๒๓๓

ใน... ๒๒๓๓ กระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศสได้คิดว่าน่าจะยกเรือของฝรั่งเศส
เข้าในยามกลางวัน ในคืนนี้จะถูกมองมีผู้นำที่ฝรั่งเศสได้จากการถูกละเลยของรัฐบาลของ
ข้าที่ไม่ใช่ฝรั่งเศสเข้าในเวลานี้ในกรณีใด ๆ ในสมัยบิชอปที่บิชอปกรรณ คณะพระ
ของฝรั่งเศสที่ไล่ความหมายอย่างหนัก จึงมีที่อยู่ที่เมืองสวนเบอบอร์ซึ่งจาก ๒๒๓๓ ๒๒๓๓
และเวลานี้ ในต่างประเทศของฝรั่งเศสได้ร้องเรียนไปยังกระทรวงการเรือ ของปฏิวัติทาง

ทหารคอม โคน โยบายประหารชีวิตคริสตศาสนิกชนของเข็วกร

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๑ บิชอปฝรั่งเศส ๒ คนในกรุง เกีย เกลง บังคับถึงคณะกรรมการของ
สมาคมมิชชันนารีเห็นว่า การที่ฝรั่งเศส ครอบครองมาที่ฐานเป็นฝรั่งเศสว่านั้นใหม่ร้ายมากกว่าลดี ฝรั่งเศส
ควรปฏิบัติทางการทูตภายใต้พระราชอำนาจของพระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศส ในภายที่ตุลกันที่กั้น
กล่าววามันขึ้น เมืองววนกลุ่มหนึ่งในกรุง เกีย สนับสนุนให้ฝรั่งเศสปฏิบัติกรใน ววน ึ่งจะทำให้ฝรั่งเศส
โดยลประ โยชนทั้งในอาณาเขตและการ เมือง ตลอดจนยังเป็นกรสร้างชื่อเสียงเกียรติภูมิให้แก่
ฝรั่งเศสอีกด้วย

ในระยะหลังกองทัพเรือฝรั่งเศสเข้ามามีบทบาทในวงการบริหารของรัฐบาลมาก โดยได้
รับความสนับสนุนจากทางฝ่ายสงฆวบ บุคคลสำคัญ เช่น ชาล เวอลบ โลมาค และรอยโพโรรานชิต
การนิเอร ทางเรงเราให้จักรพรรดินิใจกรดำเนินกรใน ววน

ในที่ลเมื่อฝรั่งเศสได้ ววนได้ ฝรั่งเศสก็พยายามอ้างสิทธิของววนได้ เข้ากรครอบครอง
เขมร โดยได้รับความสนับสนุนจากบิชอปมิชชันนารี อบางไรก็ในระบะหลังนี้รัฐบาลฝรั่งเศสไม่ได้อึดถือ
เรื่องราวของพวกมิชชันนารีเป็นดาเหตุตัดสินกรดำเนินนโยบายใด ๆ อบางแท้จริง แม้ว่ารัฐบาล
จะดำเนินถึงลประ โยชนของมิชชันนารีอยู่มากก็ตาม จะเพิ่มเกล้าว่าฝรั่งเศสพยายามชักชวนสเบนหนึ่ง
สนับสนุนพวกมิชชันนารีในกรุง เกีย ฝรั่งเศสกลับพยายามเป็นมิตรกับราชสำนักววน เพื่อให้ทางราช
สำนักกับรัฐบาลฝรั่งเศสให้การยอมรับสิทธิแทนทางคอมโพของ ววน เมื่อนายพล ริโกเลต เกอ เวอญยี่
โคเป็นรัฐมนตรีกระทรวงทหารเรือใน พ.ศ. ๒๔๐๐ กรร่วมมือระหว่างกระทรวงทหารเรือกับพวก
มิชชันนารี ก็สิ้นสุดลง เพราะวาทานชนนี้ขัดแย้งกับบุคคลสำคัญ ของสมาคมมิชชันนารีในทางประเทของ
ฝรั่งเศสบางกน

๑. กรปฏิบัติกรซึ่งมีจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจ

พวกซึ่งเลื่อมใสลัทธิจักรวรรดินิยมกันมีความเห็นว่า กรให้ววนไว้จะเป็นอันไกล
นำไปสู่จีน ชาวตะวันตกชาติใดชาติหนึ่งจะต้องพยายามเปิดประเทศววนในไม่ช้า สมัยพุทธศักราช
ที่ ๒๓๖๖ บิชอปอินเกียตวันออกของฝรั่งเศสให้ฝรั่งเศสมีลตการณ์กรค้าขนฝั้งทะเลววน ใน
พ.ศ. ๒๓๖๕ บัญชนของบิชอปคนหนึ่ง ชื่อ เวเรต (Veret) ได้เสนอให้บริษัทเข้ายึดเกาะมูโลคอน

คอร์ตรงข้ามปากแม่น้ำโขง แต่อังกฤษได้แสดงท่าทีให้เห็นว่า อังกฤษต้องการเกาะนี้เป็นที่มั่นทาง การค้าและทางเรือ การกระทำของอังกฤษทำให้ฝรั่งเศสหันไปสนใจคุรุาน ซึ่งฝรั่งเศสถือว่าเป็น สถานที่ที่เหมาะสมกว่า เพราะอยู่กึ่งกลางระหว่างจีน ฟิลิปปินส์ และมะละกา ใน พ.ศ. ๒๔๘๗ บริษัทจึงส่งผู้แทนคนหนึ่งคือ โอ เฟรียล (O' Friell) มาสังเกตท่าทีของญวน ต่อจากนี้ไป ฝรั่งเศสจึงส่งบีแอร์ ปวฟ มาญวน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ พร้อมทั้งสนับสนุนให้ตั้งโรงงานขึ้นและให้ พยายามแย่งการผูกขาดสินค้า เครื่องเทศจากพวกฮอลันดา ตั้งแต่ระยะนั้นเป็นต้นมา ฝรั่งเศสมีความคิดในมเียงไปในทางที่จะให้ญวนเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสอยู่เสมอ

หลังสนธิสัญญาปารีส พ.ศ. ๒๓๐๖ ^{มองแซนเชอร์} คุเปลกซ์โคสมีชชานาร์คนหนึ่ง คือ เมอส์เออร์ เบนเนตาค (Monsignor Bennetat) มาญวน ซึ่งก็ได้รับอนุญาตให้ค้าขายเช่นเดียวกับที่เคย ใ้รับมาแล้ว สถานการณ์ในขณะนั้นทำให้ฝรั่งเศสเชื่อว่าถ้าฝรั่งเศสส่งผู้แทนมาอีก ก็คงจะได้รับ ความสำเร็จเช่นเดียวกันนี้เหมือนกัน

อย่างไรก็ดีการดำเนินงานของฝรั่งเศสนั้น มีลักษณะเห็นได้ชัดอยู่ที่การดำเนินงานของ บุคคลเป็นส่วนตัวมิใช่เป็นทางการ "เรื่องราวเกี่ยวกับการที่ฝรั่งเศสเข้าแทรกแซงในญวน ส่วนใหญ่ จึงเป็นเรื่องของบุคคลซึ่งมีแผนการณ์พิเศษเฉพาะตน และพยายามแสวงหากำลังคน เงินทุน และ เกียรติภูมิของประเทศ" ความพยายามของคุเปลกซ์ก็หรือของคนอื่น ๆ ก็ที่ อันเกี่ยวกับมหาอำนาจ เหล่านั้น ไม่ได้รับความสนับสนุนจากรัฐบาลฝรั่งเศสหรือบริษัทอินเดียนตะวันออกของฝรั่งเศส

การที่ฝรั่งเศสไม่ยึดเกาะบูโลคอนคอร์ไว้ ทำให้ฝรั่งเศสไม่มีโอกาสฟื้นฟูการค้าทาง เอเชีย เนื่องจากเกาะนี้อยู่ในทำเลที่จะทำให้ฝรั่งเศสสามารถแข่งขันทางการค้ากับอังกฤษและ ฮอลันดาได้ ที่เป็นดังนี้เพราะในระยะนั้นฝรั่งเศสต้องการป้องกันผลประโยชน์ที่ได้ไว้แล้วในอินเดียน มากกว่าจะทุ่มเทความสนใจมาทางคาบสมุทรมอินโดจีน อำนาจของฝรั่งเศสในอินเดียนก็เสื่อมลง ฝรั่งเศสต้องทำสงคราม ๗ ปี บริษัทจึงต้องเลิกกิจการใน พ.ศ. ๒๓๑๒ หลังจากนั้นรัฐบาลฝรั่งเศส ที่ปารีสได้หันไปสนใจดินแดนในทวีปอเมริกา

ระยะต่อมาฝรั่งเศสไม่มีนโยบายอันแน่นอนเกี่ยวกับทางอินโดจีน โดยเฉพาะในญวน การดำเนินงานของเบอแอนทำให้ฝรั่งเศสมีโอกาสทำสนธิสัญญากับญวน แต่รัฐบาลฝรั่งเศสไม่ปฏิบัติ

การใด ๆ ต่อจากผลงานนั้น แม้ว่าหลัง พ.ศ. ๒๓๖๐ เรือฝรั่งเศสหลายลำจะไต่พยายามเดินทาง มาท่าไมครีกัมราชสำนักเวก้าตาม ใน พ.ศ. ๒๓๖๒ ออกุสท โบเรล (Auguste Borel) พอลคา จากเมืองบอร์โดเคินทางมาเว้ ใ้รับการต้อนรับจากแซนโย และ วันนิเออร์ คณะที่มาได้รับความ สำเร็จพอประมาณ ทางราชสำนักเวจจึงสนับสนุนให้เคินทางมาอีก ^{๕๖}

ต่อมารัฐบาลฝรั่งเศสเริ่มสนใจญวนมากขึ้น รัฐมนตรีกระทรวงทหารเรือฝรั่งเศสได้แจ้ง คังแซนโยให้เป็นกงสุลและผูกผลผลประโยชน์ของฝรั่งเศสที่เว้ พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๘ ได้พระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์อัศวินแห่งเซนต์หลุยส์ (Knight of St. Louis) แก่แซนโย แต่จักร พรคิณินมางปฏิเสธไม่รับรองสถานะกงสุลของฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามในระยะ พ.ศ. ๒๓๖๔ นั้น ผลประโยชน์ของฝรั่งเศสคงตกต่ำมาก จอห์น กรอเพ็ค ซึ่งบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษส่งไป เว้ในปีเดียวกันนี้ ได้เขียนหนังสือเล่าไว้ว่า อิทธิพลของฝรั่งเศสในญวนกำลังลดลง ^{๕๗}

อันที่จริงแล้วฝรั่งเศสไม่ได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ให้ผลดีกับฝรั่งเศสจริงจัง ถ้า ฝรั่งเศสดำเนินการอย่างเต็มที่แท้จริงก็คงไม่ได้รับการขัดขวางจากอังกฤษมากนัก เพราะในเวลานั้น อังกฤษกำลังพะวงอยู่กับเหตุการณ์ในพม่า ผู้บังคับการกองเรือฟริเกตของฝรั่งเศส ซึ่งขอเข้าจักร พรคิณินใน พ.ศ. ๒๓๖๖ ไม่ประสบผลสำเร็จอันใด เนื่องจากมินมางไม่ไว้วางใจชาวยุโรป เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๘ พระองค์เริ่มสั่งประหารชีวิตคริสตศาสนิกชนด้วยเหตุผลทางการเมือง สั่งให้บิชอปโมสดี ที่ทำพิธีทางศาสนาและห้ามมิชชันนารีเข้าประเทศ นอกจากนี้ทางราชสำนักยังปฏิเสธไม่ยอมทำสัญญา กับฝรั่งเศสใน พ.ศ. ๒๓๗๓ อีกด้วย ^{๕๘} จะเห็นได้ว่านโยบายของฝรั่งเศสในระยะนี้ เป็นการใช้ ความพยายามทางการทูต เพื่อให้ได้สิทธิพิเศษทางการค้าในญวน

หลัง พ.ศ. ๒๓๗๓ พวกมิชชันนารีเรียกร้องให้รัฐบาลปฏิบัติการทางทหารในญวน นโยบายของฝรั่งเศสจึงได้เริ่มหันเหไปในวิถีทางที่จะใช้กำลังทหาร โดยอ้างสาเหตุจากพวกมิชชันนารี ถึงกระนั้นฝรั่งเศสยังไม่เคยปฏิบัติการสิ่งใดให้เค็ดชาก เพราะก็ไซท์เห็นว่าฝรั่งเศสควรฟื้นฟูอำนาจใน ยุโรปมากกว่าในเอเชีย แต่เมื่ออังกฤษเข้ายึดฮ่องกง ฝรั่งเศสจึงหันมาสนใจทางเอเชียแข่งกับ อังกฤษ ก็ไซท์โคลงคณะทูต จองริญญี่ - เซซิล (Jancigny - Cécille mission) เคิน ทางมาคะวันออกไกลพร้อมกับสั่งให้แสวงหาโอกาสค้าขายกับจีน อีกสองปีต่อมารัฐบาลของก็ไซท์ก็สั่ง

กำลังทางเรือไปอยู่ในน่านน้ำจีนและญี่ปุ่น โดยมีข้อแม้ว่าถ้าจำเป็นฝรั่งเศสก็จะใช้กำลังดังกล่าวป้องกันผลประโยชน์ทางการ เมืองและการค้าของฝรั่งเศสในดินแดนแถบนี้

สิ่งที่น่าสังเกตก็คือว่า ฝรั่งเศสยังไม่กล้าเสี่ยงที่จะขัดแย้งกับอังกฤษ เคคัสร์บว่า "กองเรือของอังกฤษและความเป็นผู้นำทางการค้าของอังกฤษในตะวันออกไกล ซึ่งมีที่มั่นอยู่ที่อื่นเทียบนั้นไม่มีชาติใดเทียบได้ ทั้งนี้การเคลื่อนไหวใด ๆ ของฝรั่งเศสภายในอาณาบริเวณแถบนี้ จึงต้องขึ้นอยู่กับความยินยอมของอังกฤษ" ภัยเหตุนี้ฝรั่งเศสจึงหันไปแต่อำนาจในเกาะบาสีลัน ซึ่งนายพลเชริส ผู้ควบคุมกองทัพเรือ เชื่อว่าจะเป็นที่มั่นที่มีความสำคัญเท่ากับเกาะฮ่องกง แต่ฝรั่งเศสไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้กองทัพเรือลอยในการระคักสติใจดำเนินการใด ๆ ในเวียดนาม

ค. การปฏิบัติการที่มีจุดมุ่งหมายทางการเมือง เพื่อฟื้นฟูเกียรติภูมิของฝรั่งเศส สมัยจักรพรรดิ โปเลียนที่ ๓ นั้นแม้ว่าพระองค์จะมีนโยบายสนับสนุนการดำเนินงานของพวกมิชชันนารี แต่ในขณะเดียวกันพระองค์ก็ต้องการขยายขอบเขตอำนาจและเกียรติภูมิของฝรั่งเศสด้วยในระยะ ๑๐ ปีแรกแห่งรัชสมัย พระองค์พยายามมีบทบาทร่วมกับอังกฤษในสงครามไครเมีย ในการแก้ไขสนธิสัญญากับจีน ทำให้ฝรั่งเศสมีข้ออ้างที่จะส่งกำลังทหารมาตะวันออกใน พ.ศ. ๒๓๘๕ จักรพรรดิอังกะเทศที่มีมิชชันนารีได้รับความทารุณ พยายามเข้าแทรกแซงเหตุการณ์ในญวน ต่อมาพระองค์ก็ส่งกองเรือภายใต้บังคับบัญชาของริโกลต์ เคอ เซอญูยี มาญวน

อย่างไรก็ตามการที่ฝรั่งเศสปฏิบัติการผิดพลาดในเม็กซิโก ทำให้คนฝรั่งเศสมีความเห็นว่า ฝรั่งเศสไม่ควรปฏิบัติการใด ๆ ในไซงอน ซึ่งอยู่นอกขอบเขตกำลังของฝรั่งเศสจะครอบคลุมได้ ทั้งนี้เพราะในขณะนั้นบิสมาร์คกำลังแผ่อิทธิพลอยู่ในยุโรป เมื่อฝรั่งเศสแพ้บิสมาร์คใน พ.ศ. ๒๔๑๔ ความพยายามของฝรั่งเศสที่จะแผ่อำนาจในภาคไพนทะเลก็ลดน้อยลง หลังจากนั้นฝรั่งเศสสนใจอยู่แต่กับปัญหาการเมืองภายในประเทศ รัฐบาลซุกของประธานาธิบดี คีออร์ (Thiers) ของแบกภาะในการจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามให้ปรัสเซีย นอกจากนี้ยังเกิดจลาจลพวกคอมมูนอีกด้วย ระยะเวลาที่ตรงกับสมัย คุค เคอ โบรกลี ทานผู้นี้ไม่เลื่อมใสลัทธิจักรวรรดินิยม ใน พ.ศ. ๒๔๑๒ หลังจากประธานาธิบดี แมคมอง (Macmahon) ทนตำแหน่งแล้ว ฝรั่งเศสจึงหันมาสนใจการแผ่ขยายดินแดนเพื่อฟื้นฟูเกียรติภูมิของประเทศฝรั่งเศส แต่การพัฒนาทางการค้ามีความสำคัญสำหรับมหาอำนาจในยุคนั้น การแผ่ลัทธิจักรวรรดินิยมของประเทศต่าง ๆ จึงมีแนวโน้มไปในทางแข่งขันกันหาคะลา

การค้าและอาณานิคม ถ้าฝรั่งเศสต้องการรักษาสถานะความเป็นประเทศมหาอำนาจไว้ ฝรั่งเศสจำเป็นต้องหาดินแดนมาชดเชย แทนแคว้นอัลซาสและลอร์เรนที่เสียให้แก่ปรัสเซีย พร้อมทั้งต้องพยายามแสวงหาดินแดนให้เท่าเทียมกับมหาอำนาจชาติอื่นอีกด้วย

กระทรวงการทหารเรือและอาณานิคมของฝรั่งเศสมีอิทธิพลต่อการแต่งตั้งจอร์จคลีแวงและเรอเนอรัวความสนใจในค่าน้อยเป็นอย่างมาก บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในกระทรวงนี้ คือ ชาซเซออลูป โลมบาท ในระยะเวลาดังกล่าวนี้สมาชิกรัฐสภาฝรั่งเศสมีความคิดแตกแยกเป็น ๓ กลุ่ม พวกที่หนึ่งต้องการให้ฝรั่งเศสทำการค้าและมีโรงงานอยู่ที่ไซงอนเท่านั้น พวกที่สองต้องการยึดพื้นที่ที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เช่นที่ไซงอน เพื่อจะโคตรอบครองฉนวนและคุ้มครองการค้าของฝรั่งเศสในฉนวนควย พวกสุดท้ายเป็นพวกที่มีความคิดเห็นเหมือนกับชาซเซออลูป โลมบาท ซึ่งต้องการให้ฝรั่งเศสยึดฉนวนไคไวเป็นอาณานิคม บุคคลสำคัญในกลุ่มนี้ เช่น นายพลเรือโบนาร์ดี และนายพลเรือ เคอ ลา กรองดิแอร์ เป็นต้น รัฐสภาฝรั่งเศสได้เปิดอภิปรายปัญหาเรื่องนี้มาเป็นเวลานาน จนในที่สุดรัฐมนตรีต่างประเทศฝรั่งเศสในขณะนั้นคือ นายครูแอง์ เคอ ลูส (Drouhin de Lhuys) ท้องยอมคล้อยตามชาซเซออลูป โลมบาท จักรพรรดินโปเลียนที่ ๓ ตัดสินพระทัยสนับสนุนการแผ่อำนาจในฉนวนควยเหตุผล ๓ ประการ คือ ประการแรก ฝรั่งเศสต้องการรักษาเกียรติภูมิของฝรั่งเศสทางตะวันออกไว้ ประการที่สอง ฝรั่งเศสถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องเผยแพร่วัฒนธรรมให้แก่ชนที่คอยความเจริญ ดังนั้นฝรั่งเศสจึงจำเป็นต้องสนับสนุนพวกมิชชันนารีในฉนวน ประการที่สามก็คือ ฝรั่งเศสเชื่อว่าถ้าได้ฉนวนไคไวในอำนาจจะเป็นผลดีแก่โครงการอาณานิคมโพ้นทะเลของฝรั่งเศส

กระทรวงการทหารเรือและอาณานิคมได้ให้ความสนับสนุนต่อสมาคมภูมิศาสตร์แห่งปารีส (Paris Geographical Society) ประธานของสมาคมนี้ คือ ชาซเซออลูป โลมบาท สมาคมนี้ได้ดำเนินงานร่วมกับผู้สำเร็จราชการลากรองดิแอร์ แห่งไซงอน สนับสนุนคณะสำรวจลาเกอร์การนีเออร์ ในการสำรวจลุ่มแม่น้ำโขง (พ.ศ. ๒๔๐๘ - พ.ศ. ๒๔๒๑) คณะสำรวจได้สำรวจตอนล่างและตอนกลางของแม่น้ำโขง จนถึงแม่น้ำแยงซีในจีน นายลาเกอร์ เสียชีวิตระหว่างปฏิบัติงาน แต่การนี้เออร์กัลกลับมาทำรายงานชั้นสุดท้ายได้ ริโกลต เคอ เซอญุยี่ ได้ให้ความช่วยเหลือในการพิมพ์หนังสือสองเล่มของเขาออกจำหน่ายที่ปารีสเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๖ ชื่อ "Voyage d'Exploration en Indochine" เปิดเผยให้เห็นว่าลุ่มน้ำโขงไม่เหมาะสำหรับเป็นเส้นทางการค้า

ไปยังทางใต้ของจีน ทนทางที่ที่ที่สุดที่จะไปจีน คือ ตามเส้นทางที่ราบลุ่มแม่น้ำแยงในตั้งเกีย ถ้า
 ฝรั่งเศสหวังจะแข่งขันทางการค้ากับอังกฤษในยูนาน ฝรั่งเศสต้องอาศัยตั้งเกียเป็นทางผ่าน
 การนี้เออร์เนระวการ เปิดเส้นทางแม่น้ำแยงจะทำให้ไซงอนเป็น เมืองท่าที่มีความสำคัญแข่งกับเซี่ยงไฮ้
 (Shanghai) ใต้ เขามีความคิดว่าฝรั่งเศสมีหน้าที่ต้องแผ่วัฒนธรรมมาสู่ดินแดนที่ไร้ความเจริญ
 เหล่านี้ และสรุปว่าญวนสามารถสนองความต้องการให้แก่ฝรั่งเศสทั้งในคน เพิ่มพูนความมั่นคงให้แก่
 การค้าและอาณาเขตของฝรั่งเศส ในขณะที่เดียวกันก็สามารถทำให้ฝรั่งเศสก้าวไปติดเทียมกับอังกฤษ
 การนี้เออร์มีความเห็นว่าฝรั่งเศสไม่จำเป็นต้องดำเนินนโยบายทางเอเชียให้สอดคล้องกับอังกฤษเสมอ
 ไป ในคาบสมุทรมินโคจีนนี้ฝรั่งเศสควรจะต้องจักรวรรคิอย่างที่คุณเบลกซ์ได้ดำเนินมาแล้ว ตั้งแต่พุทธ
 ศตวรรษที่ ๒๔

จะเห็นได้ว่าในระยะเวลาดังกล่าวนี้มีบุคคลที่ส่งเสริมให้ ชาวฝรั่งเศสสนใจในลัทธิ
 จักรวรรคินิยมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสนใจจะหาทางไปค้าขายกับจีน บุคคลสำคัญที่มีบทบาท
 ดังกล่าวนี้ คือ จอง ดูปุยส์ (Jean Dupuis) พอลค้าฝรั่งเศสซึ่งพยายามเปิดเส้นทางค้าไปสู่อ
 ยูนาน ใ้ได้รับความสนับสนุนเป็นทางการจากกองทัพเรือที่ปารีสบ้าง แต่รัฐบาลฝรั่งเศสนั้นปฏิเสธ
 ไม่ช่วยเหลือหรือสนับสนุนเลย

ดูปุยส์เดินทางโดยอาศัยรายงานของคณะสำรวจลาเกอร์ - การนี้เออร์ เป็นหลัก เขาพบ
 ว่ามีเส้นทางจากจีนผ่านแม่น้ำแยงไปถึงตั้งเกียใ้จริง เขาทำสัญญาส่งอาวุธให้นายทหารแห่งแคว้น
 ยูนาน แล้วกลับไปฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๕ นำเรื่องขึ้นเสนอต่อกระทรวงทหารเรือทางกระทรวง
 กลางช่วยเหลือดูปุยส์ โดยส่งเรือฝรั่งเศสมาที่น่านน้ำใกล้เมืองท่าไฮฟอง (Haiphong) ผู้
 สำเร็จราชการฝรั่งเศสที่ไซงอนชื่อ ดูเปร (Dupré) ซึ่งขณะนั้นอยู่ในปารีสก็แสดงความนิยมชมชอบ
 ในแผนการณ์ แต่ดูปุยส์ต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายและรับผิดชอบในกรณีที่รัฐบาลจะต้องประสบปัญหา
 เศรษฐกิจใด ๆ

ดูปุยส์เริ่มเดินทางเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๕ ได้รับความช่วยเหลือจากทางการแคว้นตั้งเกีย
 ไหนานไปตามแม่น้ำแยง บรรทุกอาวุธไปถึงยูนานเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๑๖ ในเดือน
 พฤษภาคมปีเดียวกันเขาเดินทางกลับมาฮานอยเพื่อจะบรรทุกเกลือกลับไป แต่ถูกข้าราชการพื้นเมือง

ลอมจับ เขาปฏิเสธไม่ยอมออกจากคังเกี้ยน และขอความช่วยเหลือจากผู้สำเร็จราชการกุเบรที่
โง่งม เขาเห็นว่าถ้าฝรั่งเศสใช้กำลังเพียงเล็กน้อย ฝรั่งเศสจะสามารถยึดคังเกี้ยนได้

ในขณะที่คูเบรมารับตำแหน่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทน โง่งม เขาพยายามจะทำความ
ตกลงกับราชสำนักเว้เกี่ยวกับมณฑลที่ฝรั่งเศสได้ในญวนใต้ แต่ไม่สำเร็จ เขาเห็นว่าฝรั่งเศสควร
ใช้กำลังเข้ายึดฮานอย เพื่อยังคงให้อิทธิพลที่อิทธิพลของกษัตริษราชันย์ ปารีส์เมกมีสนุนแผนการ
ของคูเบร เพราะขณะนั้นสถานะของฝรั่งเศสในญวนยังไม่มีแรง ญิบส์ขอความช่วยเหลือเข้ามาใน
ขณะที่เรากำลังตั้งหวัง อย่างเรก็ความคูเบร เสนอแผนการนี้ไปยังปารีส์อีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๕
กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ พร้อมทั้งแนะนำว่าฝรั่งเศสควรจับโอกาสจากการที่เกิดโง่งมกับความชายฝั่ง
ทะเลแดงคังเกี้ยน และการที่จีนจะยึดคังเกี้ยนเป็นรัฐอารักขาขึ้น บังคับให้ราชสำนักเว้ทำสัญญา

ดยุค เกอ โมรคัส ปฏิเสธแผนการนี้ทั้งกล่าวนั้น แม้ว่ารัฐมนตรีกระทรวงทหารเรือ
มระสงจะขยายขอบเขตการอารักขาของฝรั่งเศสออกไป โดยหลักเดิมไม่มุ่งกับเหตุการณ์ที่เกี่ยว
อันตรายในคังเกี้ยน คูเบรและการ์นิเออร์จึงกักตุนใจมีปฏิบัติการตามแผนของตน ฝรั่งเศสหวังว่าการ
เข้าแทรกแซงครั้งนี้จะเป็นการเปิดเส้นทางแม่น้ำแดงโดยกองทัพฝรั่งเศสซึ่งการ์นิเออร์เป็นหัวหน้า ในขณะที่
เกี่ยวกับคูเบรก็จะพยายามเจรจาทางการทูตกับราชสำนักเว้ เพื่อให้ยอมทำสัญญาสันติภาพตามข้อ
เรียกร้องของฝรั่งเศสที่ทำไว้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๐ รัฐบาลของฝรั่งเศสในการประชุมคราวญวนใต้
ทั้งหมด

การปฏิบัติงานของการ์นิเออร์โคเลตตี ในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายนปีนั้นเอง เราประกาศ
ไรแม่น้ำแดงเป็นเส้นทางพาณิชย์ ในวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน เขาเข้ายึดฮานอย พวกที่สนับสนุน
ฝรั่งเศสได้เข้าควบคุมมณฑลความชายฝั่งทะเลแดงของคังเกี้ยนแล้วดำเนินการปกครองแทนที่ข้าราชการ
เดิม จักรพรรดิกลงพระทัยจะส่งผู้แทนที่ฮานอยเดิมไปเจรจาเรื่องสัญญากับคูเบร แต่ในวันที่ ๑
ธันวาคม คูเบรได้ส่งนายฟิลาสเตรอ (M. Philastre) ไปยังราชสำนักเว้ ปรากฏว่าใน
วันที่ ๑๑ ธันวาคม การ์นิเออร์ถูกพวก "ธงดำ" (Black Flag) ฆ่าตาย การดำเนินงานเพื่อ
แต่ที่มิจักรวรรดิของฝรั่งเศสจึงหยุดชะงักลง

ฟิลาสเตรอได้เจรจากับทางฮานอยแอมตอมทหารฝรั่งเศสออก กั้นที่ทางโง่งมจะ

ชาวพื้นเมืองในตังเกี๋ย จนถึง พ.ศ. ๒๔๐๐

อย่างไรก็ดีก่อนหน้าที่จะทรงทหารเรือฝรั่งเศสจะเข้ารับการนับตนขึ้น กระทรวง
ทหารเรือก็พยายามปฏิบัติการในลาวและไทย ขณะนั้นโปรดฯว่าลาวเมืองพระเพทราชเมืองไทย ใน
พ.ศ. ๒๔๐๑ ฝรั่งเศสแสดงความห่วงพระบาง ในที่สุดไทยก็ความตกลงกับรัฐบาลฝรั่งเศสยอมให้
ฝรั่งเศสตั้งสถานกงสุลที่หลวงพระบาง ซึ่งเท่ากับเปิดทางให้ฝรั่งเศสเข้าครอบครองลาวทิวเขา
อนาคต มุทิตดาภิ ที่ดำเนินการนี้คือ กงสุลฝรั่งเศสประจำลาวชื่อ โกลุส ปาเว (Auguste
Pavie) เขาพยายามกระตุกให้คนพื้นเมืองไม่พอใจรัฐบาลไทย ทั้งไม่มีขบวนการรักชาติของฝรั่งเศส
แต่ใน พ.ศ. ๒๔๐๒ ฝรั่งเศสก็ใช้ ความพยายามอย่างมากในลาว โดยได้รับความสนับสนุนทั้งจาก
กระทรวงทหารเรือและทรทหาร เมืองที่นิยมการเปลี่ยนแปลงในปารีส

หลังจากปาเวได้วางรากฐานในการที่จะให้ฝรั่งเศสเข้าครอบครองลาวแล้ว เขาได้รับ
แต่งตั้งให้เป็นกงสุลฝรั่งเศสประจำไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๕ ครั้นถึงได้รับคำสั่งให้เข้าดูที่ของ
อังกฤษด้วย เมื่อปรากฏว่าอังกฤษจะไม่ปฏิบัติการใดๆ ก็จะมีองค์กันกินแกมทางฝั่งแม่น้ำโขงของไทย
บริเวณในกรณีปฏิบัติการของฝรั่งเศสจะเป็นการละเมิดข้อเรียกร้องของอังกฤษในกรุงเทพฯ
ฝรั่งเศสจึงดำเนินการขอในอย่างรวดเร็ว ฝรั่งเศสตั้งเรือขึ้นในแม่น้ำเจ้าพระยาตามจุดวางเรือ
มากกรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๒ แล้วเรือฝรั่งเศสก็แล่นฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง รัฐบาลสยามจะระงับ
หรือคัดค้าน โดยยอมรับข้อเสนองของรัฐบาลฝรั่งเศส ฝรั่งเศสยังเรียกร้องให้สยามเพิ่มเพิ่ม
จับกุม ทรัพย์สินให้ไทยลดทหารออกจากเข็มปาร์ และคืนแกมฝั่งขวาแม่น้ำโขงเป็น
ระยะทางยาว ๒๕ กิโลเมตร แต่ฝรั่งเศสเรียกร้องหลวงพระบางอังกฤษเห็นความวางเพราะ
อังกฤษก็คิดว่ากานินสกลนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกรุงเทพฯ ทั้งสองประเทศก็เจรจาประนีประนอมกันใน
เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๐๕ อังกฤษยอมรับว่าแม่น้ำโขง เป็นที่รวมกันทางตะวันออกเฉียงเหนือของ
กรุงเทพฯ ฝ่ายฝรั่งเศสก็จะระงับเรือขึ้นฝั่งไทยที่ครอบครองแกมฝั่งซ้ายแม่น้ำเจ้าพระยา

สรุปแล้วการแผ่ขยายตัวของฝรั่งเศสมาทางเอเชีย ทำให้ฝรั่งเศสได้วางมือไว้เป็น
อาชานัม มีเขมร ลาว เขมร และตังเกี๋ยเป็นรัฐในอารักขา ฝรั่งเศสจึงต้องการให้แม่น้ำโขงเป็น
กรรมสิทธิ์กันระหว่างกันที่ฝรั่งเศสได้มา ในขณะเดียวกัน เพื่อควบคุมกันแกมฝั่งที่ฝรั่งเศส

เข้ามาแล้วทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขง ฝรั่งเศสจึงตั้งตนพวกประเทศลาวเข้าไว้ใจอำนาจด้วย
ไทยจึงเป็นประเทศกึ่งระหว่างฝรั่งเศสและอังกฤษ

จากลักษณะการแผ่อาณาบริเวณของฝรั่งเศสในจะเห็นได้ว่า ในระยะหลังฝรั่งเศสมีจุดมุ่ง
หมายแรงขึ้นกับอังกฤษ เป็นนระการสำคัญ เพราะว่า เป็นในตำแหน่งปฏิบัติการค้าหรือการค้า เมือง ในทาง
ค้าการค้า เมืองฝรั่งเศสต้องการขยายและขยายเป็นมหาอำนาจให้เขาเทียมกับอังกฤษ ต้องการสัมฤทธิ์
เกียรติภูมิและเดชานุภาพบรรรม จันบรรรมของตน ในทางตำแหน่งปฏิบัติการค้าทั้งฝรั่งเศสและ
อังกฤษต้องการการค้าขายขนาน เป็นทางการค้าสำคัญ จึงต่างพยายามจะ เมให้ถึงกันแต่ทั้งกล่าวใน
ไทยและของตามสวนไทย ของจีน เมื่ออังกฤษและฝรั่งเศสเมื่อถึงลมาทางตามสวนจีน ไคจีน ฝรั่งเศส
ก็มีอำนาจในสวนไทยเป็นแห่งแรก สวนไทยจึงเป็นที่ตั้งสำหรับกรรมสิทธิ์การค้าใด ๆ ของฝรั่งเศสใน
ภูมิภาคนี้ไทยทุกทาง ฝรั่งเศสใช้สวนไทยเป็นบันไดที่จะก้าวเข้ามาในอำนาจในเขมร ซึ่งฝรั่งเศส
พิจารณาว่าเขมร เป็นดินแดนหนึ่งที่อยู่ใต้อ้อมเขตทั้งฝรั่งเศสควรจะมีสิทธิหรือเข้าครอบครองกับอังกฤษ
นอกเหนือไปจากเหตุผลที่ว่าเขมรมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ มีแม่น้ำโขงไหลผ่านขึ้นจะ เป็นทางนำ
ฝรั่งเศสไปสู่ขนานใต้ และยังมีเป็นที่ตั้งที่จะว่าไว้ที่อื่นของฝรั่งเศสในสวนไทยนี้ตั้งขึ้น ดังจะเห็น
ได้จากความเห็นของนายราชเสออุบ โสมาต ที่แสดงไว้ว่า "การยึดเขมรเป็นรัฐในอารักขาของฝรั่งเศส
เขมรนั้น ไม่เพียงแต่จะเป็นการกักกันไทย มิให้เข้าแทรกแซงเรื่องเขมรเท่านั้น แต่ในระยะเดียวกัน
เป็นการยับยั้งอังกฤษมิให้ใช้เมืองไทยเป็นบันไดแผ่อาณาบริเวณของตนมาอ้างเขมร"